

Het begin

Op 2 juni jl., op zijn vijftigste verjaardag, kreeg mijn man een speciaal cadeau: een oude droomwens ging in vervulling en totaal verrast hoorde hij dat we vier dagen later naar Moskou zouden vliegen en daar op de Trans Siberië Express naar Beijing zou stappen. Alles was “achter zijn rug om” geregeld met zijn baas, zelfs de vaccinaties waren uitgesteld tot twee dagen voor het vertrek!

Het is nu een maand geleden dat we terugvlogen uit China, maar we zijn nog steeds bezig met het verwerken van onze ervaringen en het bewerken van ruim elfhonderd foto's !

Het was voor ons dan ook de eerste keer dat we buiten Europa reisden, en we mogen dit gerust een halve wereldreis in twaalf dagen noemen. Op een voorlichtingsbijeenkomst had ik begrepen dat de reizen inclusief Mongolië het populairst zijn. Dit bleek echter in ons voordeel; wij waren de enige deelnemers aan deze reis en hadden zowel in Moskou als in Beijing een privé-gids voor ons tweeën! Het beviel ons zeer goed om op deze manier beide steden te verkennen; alsof je met een goede kennis door de stad loopt aan wie je honderduit kunt vragen. Deze gidsen waren dan ook blij met onze nieuwsgierigheid en vertelden graag en veel over de geschiedenis en het dagelijks leven in hun stad.

een van de vele prachtige metrostations in Moskou

In Moskou werden we begeleid door Elena (Helen) een zeer attente dame die ons o.a. de verborgen ondergrondse schoonheid van de metrostations liet zien, vertelde over het Kremlin en het Rode Plein en over de stad vertelde tijdens de rondvaart op de Moskva.

's Avonds gaven we te kennen op eigen gelegenheid naar ons hotel terug te kunnen gaan, en Elena verzekerde zich ervan dat we de goede lijn namen door ons helemaal tot op het perron te begeleiden. Daar namen we afscheid van deze uiterst vriendelijke gids die heel goed Engels sprak.

De trein en de reizigers

's Avonds werden we door Dmitri naar het station gebracht waar om middernacht de trein zou vertrekken. Dmitri is vast een heel kundige gids maar wel een echte Moskoviet; zelf heeft hij waarschijnlijk nooit deze reis gemaakt en heeft er ook geen behoefte aan. Onze Russische zwager vond het ook al onbegrijpelijk dat we zo lang in een trein wilden gaan zitten! Het moment dat we het keurige, moderne station verlieten en naar het perron gingen, zal ik nooit vergeten. Daar, in het schemerdonker stond de Rossija met het kleurige bord Moskou – Beijing in cyrillisch. Het hele perron stond vol bepakte en bezakte Aziaten en ik besepte dat er niets toeristisch aan deze trein was; dit is openbaar vervoer voor al die mensen die de indruk gaven dit al vele malen gedaan te hebben.

Nog steeds vraag ik me af waar al die mensen vandaan kwamen en waarom ze deze treinreis maakten. We hadden ook het gevoel zo'n vijftig jaar terug in de tijd beland te zijn. Onze coupé zag er knus uit: met rode gordijnen en grote spiegels om de ruimte groter te laten lijken.

De meeste reizigers waren druk in de weer met potten en pannen om hun eigen maaltijd klaar te maken, veel noedels met het hete water uit de samowar, maar er liepen ook mensen met braadpannen rond! We vroegen ons ook af waarom de mensen altijd een mysterieuze glazen pot bij zich hadden waarin wat viezige bladeren dreven. Dat bleek dus gewoon de thee te zijn die Chinezen altijd en overal met zich meenemen.

Al snel maakten we kennis met een zevental jonge Europeanen, de enigen die gebruik maakten van het restauratierijtuig. We trokken op met onze Zweedse burens, een net afgestudeerde Schotse jurist, twee Finse operazangers en nog een Zweeds stel, allemaal jongelui rond de 23 á 24 jaar oud.

Ook zij gingen allemaal voor het eerst buiten Europa reizen, en gingen na Beijing nog verder, door China, naar Zuid-Korea en Thailand. We vermaakten ons prima, onze bezwaren dat we als een 'middelbaar' stel misschien geen goed gezelschap voor hen waren, wuifden ze weg. Het leeftijdsverschil bleek inderdaad geen enkele rol te spelen in de trein en iedereen sprak goed Engels. De twee Finnen, studenten aan de Sibelius Academie in Helsinki, hebben voor

ons gezongen op onze feestjes met veel wodka. We hadden namelijk iedere keer iets te vieren; voor het eerst in Siberië, voor het eerst in Azië, voor het eerst in China!

Natascha, een van de provodniks, keek het hoofdschuddend aan en zei een keer quasi bestraffend tegen een van de Zweedse meisjes: jij moet 's nachts slapen en niet overdag! Van slapen kwam bij ons overigens ook weinig terecht. Niet alleen de 9000 kilometer voel je in je botten, maar ook de zeven tijdzones die ons bioritme verstoorden. De eerste dagen leefden we braaf volgens de officiële Moskou-tijd in de trein totdat we in het restauratierijtuig nijdig werden aangekeken. Daar stelden ze het kennelijk niet op prijs dat we tien uur 's avonds nog een hapje kwamen eten. Daarna zetten we iedere dag de klok een uur vooruit met het gevolg dat we zeer kort cycli ontwikkelden van 2 á 3 uur slaap, weer wakker, dan weer een kort dutje enzovoort.

Een nogal zwijgzame Oostenrijker liet los dat hij het sowieso onbegrijpelijk vond dat mensen overdag in hun coupés lagen te slapen en niet uit het raam keken! Toen ik hem vroeg of hij ook in Beijing ging rondkijken zei hij: "Nee, als ik die stad wil bekijken ga ik wel een andere keer, ik ga nu alleen voor deze treinreis." En ondanks zijn sombere uitstraling zag ik hem genieten van het uitzicht, hij bleef zich verwonderen, vooral in China.

Met veel handen- en voetenwerk en het handige taalgidsje Chinees lukte het me om ook contact te maken met een Chinese reisgenote. Het voornaamste was echter de non-verbale communicatie; de warmte en de humor die we ook in China zelf ook hebben ervaren. Op een bepaald moment stond ik tanden te poetsen in het toilet en zag de klink heen en weer gaan. Ik wist dat de deur bijna op slot zou gaan en deed hem open. Daar was mijn Chinese vriendin, werkte zich ook naar binnen, en begon zich zonder gêne om te kleden. Pas later besepte ik dat Chinezen weinig ruimte tot hun beschikking hebben en weinig privacy kennen.

Het landschap

De rode draad door onze reis wordt echt gevormd door de mensen die we ontmoet hebben, maar we hebben ook veelvuldig uit ons raam gekeken! De tip uit de reisgids over de kilometerpalen vond ik leuk: soms moest je wel met je neus tegen het raam gedrukt zitten om een flits op te vangen, maar het was een handig hulpmiddel om met je reisgids in de hand te bepalen waar je zat. Het bleef een puzzel om dit aan de hand van de timetable in de trein te doen, maar in de reisgids *Transsiberië Express* van Aad van der Graaf stond een handige lijst van plaatsnamen in het cyrillisch en in het latijnse alfabet naast elkaar.

Heel vaak kun je ver kijken en wordt het zicht niet belemmerd door bomen of iets anders. Onze eerste stop was in Kirov; het meest vervuilde deel van Rusland. Armoedige houten huisjes, grote, rokende schoorstenen en armoedig geklede mensen. Maar we zien ook berkenbossen, steken rivieren over en er zijn soms massa's paarse lupinen en fluitenkruid. Tijdens de tweede of derde stop, op een armoedig station met niet geplaveide perrons, stroomden de handelaars toe; een zigeunerin met gehaakte stola's, een jonge man duwde een plaatstalen kar voort met etenswaren en een oud vrouwtje had als enige handelswaar een bos dennentakken, alsof het Kerstmis is en we de trein moeten versieren. Later zag ik een weggegooid bosje gele dotterbloemen op de rails liggen, misschien ooit bedoeld om verkocht te worden? Onderweg veel akkertjes en massa's oranje bloemetjes, door de Oostenrijker "trollblume" genoemd. Later ontdekt dat het slaapmutsjes zijn.

Tot aan Barabinsk (3040 km) zagen we uitgestrekte boomsteppen met berkenbosjes, daartussen een merkwaardig spookhuis met blinde ogen. Daarna een weelderig turquoise-creme villaatje. Bewoond? Of was dit het vroegere station?

's Avonds sta ik in mijn "privéhok" een sigaret te roken, kijk uit over de steppe en zie een vuurtoren, alsof hij waakt over zee.

Een hoogtepunt is natuurlijk het Baikalmeer: (de zee, de zee, juichte het in mij). Vanuit de verte zagen we het al liggen, daarboven de besneeuwde toppen van de Baikalskibergen. Dit meer past ook in het lijstje extremiteiten van deze reis: (de langste treinreis, de langste muur, de langste corridor, etcetera) : 636 kilometer lang en 79 kilometer breed!

Omoel, onze siberische snack voor bij de wodka!

Het is schitterend weer, warm en helder. We stopten slechts twee minuten en tientallen zakken werden omhooggestoken door de deur. De provodnik weigerde het trapje neer te laten. Voor 100 roebel kon ik een zak gerookte omoel bemachtigen die we 's avonds als een siberische snack bij de wodka verorberden, een echte lekkernij!

In China zagen we het platteland: een heel groen gebied met kleine, roodbruine huisjes en akkers waar boeren werkten, alles met de hand.

In Harbin, een grote industriestad, afscheid genomen van mijn Chinese vriendin, ze maakte me duidelijk dat ze mijn kaart uit Holland zou bewaren.

China

Voor deze reis had ikzelf nooit iets met China, ben net als mijn man met een "blanco" hoofd op reis gegaan, weinig vooraf gelezen. We kwamen na een langdurige stop aan in Manzhouli (Man Chou Li), een totaal andere wereld. Vanuit de trein zag ik een merkwaardig tafereel; een beambte liep zich kennelijk te vervelen en gaf, zich onbespied wanende, een grandioze demonstratie 'silly walks' op het patroon van de perrontegels. We stapten uit in China: pastelkleurige, nieuwe gebouwen, brandschone, glimmend betegelde perrons waar

zoetgevooisde muziek uit de luidsprekers dwarrelt, maar alles blijkt een façade. Je mocht slechts één kant op; naar het wisselkantoor en de toiletten. Voor dit gebouw staan de handelaars je al op te wachten met dikke pakken huanbiljetten, ze handelen zelfs tot in de toiletten.

Vrijdagochtend heel vroeg namen we op het perron afscheid van onze Europese vrienden en werden we opgehaald door Ping, die zich voorstelde met de Engelse naam Claudia. Ze spreekt goed verstaanbaar Engels en lacht bij iedere zin. De aankomst in Beijing zullen we ook nooit vergeten: zo druk en warm al zo vroeg in de ochtend! Nog wel anderhalve dag hadden we het treinritme trouwens nog in ons lijf zitten, die 9000 kilometer verdwenen niet zo gauw uit onze botten!

Als Vips werden we deze drie dagen rondgereden door haar en onze privé-chauffeur en zagen heel veel highlights van deze enorme stad; het Plein van de Hemelse Vrede, De Verboden Stad, de Tempel van de Hemel, een bezoek aan een familie in een hutong. Ping leidde ons door zo'n gezellige wijk waar zij graag met haar vrienden iets drinkt in een van de vele kroegjes langs het water. We stonden op een kleine brug en ik moest ineens aan Amsterdam denken.

De favoriete uitgaanswijk van onze gids

In het park van de Tempel van de Hemel werden we bijzonder getroffen door het plezier waarmee daar al wat oudere mensen dansten, schaak speelden en muziek maakten: op een gegeven moment klonk er wel een heel bekend wijsje, *Vader Jacob*, en ik zong het mee in het Nederlands, waarbij alleen het allerlaatste refrein hetzelfde klonk: ding dang dong!

muzikanten in het park van de Tempel van de Hemel

Op de tweede dag gingen we naar de Chinese muur, op een plek waar helemaal niet veel toeristen waren, misschien lag dat ook aan onze keuze om zelf te lopen in de hitte, in plaats van met de kabelbaan naar boven te gaan. Het was nevelig, groen en erg mooi daar, natuurlijk hebben we vaak foto's gezien van de Muur, maar in werkelijkheid was het veel indrukwekkender als we ons hadden voorgesteld. We werden op de Muur door een paar Amerikanen attent gemaakt op een bijzondere bewoner: een heuse slang! Toen we dit later vertelden aan Ping en de chauffeur waren ze hoogst verbaasd: in al die jaren hadden ze zelf nooit een slang op de Muur gezien. Volgens hen word je heel oud als je oog in oog met een slang hebt gestaan!

een bijzondere bewoner van de Muur

De handelaars onderaan de Muur vonden we wel erg opdringerig, net zoals overal in China, maar we hadden ons voorbereid op onderhandelen.

Een bezoek aan een workshop of een verkoopdemonstratie behoorde tot de verplichte nummers tijdens de excursies; een zijdefabriek, een parelfabriek en een werkplaats waar de cloissonétechniek werd getoond. Ook hier waren sommige verkopers erg vasthoudend, zodat je niet rustig kon rondkijken.

Wij vonden ook de Lamatempel een van de hoogtepunten; de kleurrijke boeddha's, de monniken in het oranje (bezoekers) en in het rood, de wierookvaten waar druk gebruik van werd gemaakt.

monniken op bezoek bij de Lamatempel in Beijing

's Avonds slenterden we op ons gemak, net als zovele Pekinezen, door de winkelstraten, bekeken een hypermoderne shoppingmall, kochten cd's met klassieke Chinese muziek in een kleine winkel. Het rondkijken in een ondergrondse, Chinese supermarkt is ook een aparte ervaring! Temperatuur, 's avonds tien uur: 28 C ° ! Onveilig hebben we ons daar nooit gevoeld, maar we vermeden wel de kleine steegjes op aanraden van onze gids. De lunches en diners waren elke keer een verrassing; onze eerste lunch was in een privékamer met een meisje dat een elegante dans voor ons uitvoerde, vervolgens weer met haar vriendinnen ging kibbelen en giechelen in de hal. We hebben een diner gehad in een enorm restaurant waar veel Chinese familie uitgebreid zaten te eten, met veel glitter, goud en rode stoelen. Op onze laatste avond werd er in een betrekkelijk eenvoudig restaurant uitstekende Pekingeend geserveerd, echt een delicatessen!

Zoals gezegd, hadden we niets met China, maar nu lopen we rond met een warme herinnering aan dit land. Er is met deze reis letterlijk een wereld voor ons open gegaan.